

Špecifické poruchy učenia

Prevažná väčšina detí na základných školách sa bežne používanými metódami naučí správne čítať a písať a tým dostane základ, na ktorom buduje svoje vzdelávanie a životné uplatnenie.

Okrem tejto veľkej skupiny máme v školách určité percento detí, ktoré v dôsledku drobného poškodenia niektorej mozgovej oblasti, prípadne jej nerovnomerného či nedostatočného vývinu, má mimoriadne problémy so zvládaním techniky čítania, prípadne písania. Zaujímavosťou je, že takéto deti majú zväčša priemernú, často nadpriemernú inteligenciu.

Tieto jednotlivé poruchy zaradujeme k tzv. vývinovým poruchám učenia. Vývinovým z toho dôvodu, že ide o poruchy, ktoré sa prejavajú až na určitom stupni vývinu (napr. vstupom do školy). Takéto poruchy učenia môžu život dieťaťa veľmi negatívne ovplyvniť na dlhú dobu, prípadne úplne znemožniť jeho plynulé vzdelávanie.

Špecifické vývinové poruchy učenia rozdeľujeme na tri základné skupiny:

porucha čítania – dyslexia

porucha písania – dysgrafia, dysortografia

porucha počítania – dyskalkúlia

Podobných vývinových porúch existuje pomerne veľa, no o ďalších, veľmi zriedkavých, sa tu nebudeme zmieňovať.

Vývinová porucha čítania

Dyslexia

Je to neschopnosť naučiť sa čítať aj napriek tomu, že dieťa absolvuje bežnú výuku a má primeranú inteligenciu. Dyslexia je podmienená poruchami v základných poznávacích schopnostiach, objavuje sa väčšinou už od začiatku školskej dochádzky a vytvára veľký rozdiel medzi schopnosťou čítať a intelektovými schopnosťami.

Dyslexia zasahuje celú osobnosť dieťaťa, nejde o izolovanú poruchu. Dyslektik má často poruchy menejcnosti a narušené sebavedomie. Vytvára sa u neho nechut' k čítaniu, často aj s tým súvisiacemu vzdelávaniu ako takému. Rodičia, ktorí veľakrát nechápajú problém dieťaťa ho preťažujú, trestajú, či obviňujú z lenivosti a porovnávajú so súrodencami či spolužiakmi. Ťažkosti so zvládaním čítania a následným uvedomovaním si chýb, resp. upozorňovanie na ne zo strany učiteľov a rodičov, zvyšuje tenziu a vyvoláva strach, čo zase napomáha fixovaniu a pretrvávaniu porúch čítania.

Dyslexia sa prejavuje tým, že dieťa nie je schopné sa naučiť spájať jednotlivé písmená do slabík a tie do slov. Často si zamieňa podobné písmená (b-d, a-o, u-v, a pod.), pridáva písmená či slabiky na koniec slova, slabiky prehadzuje, nesprávne číta a pod. Jedným z ďalších charakteristických znakov je to, že dieťa nedokáže vôbec, prípadne dokáže len málo porozumieť prečítanému textu, nevie ho primerane reprodukovať.

Cieľom nápravy dyslexie je dosiahnutie sociálne únosnej úrovne čítania, aby žiak bol schopný sa samostatne vzdelávať a následne vyjadrovať svoje myšlienky. Základným predpokladom nápravy je komplexné odborné vyšetrenie.

Odborník, či odborní pracovníci stanovia stupeň dyslexie a na základe toho vhodnú terapiu. Na nej sa zúčastňuje predovšetkým učiteľ, špeciálny pedagóg, psychológ a rodič. V niektorých prípadoch je možné žiaka so špecifickou poruchou učenia aj individuálne integrovať v podmienkach bežnej ZŠ, SŠ.

Vývinové poruchy písania

Dysgrafia a dysortografia

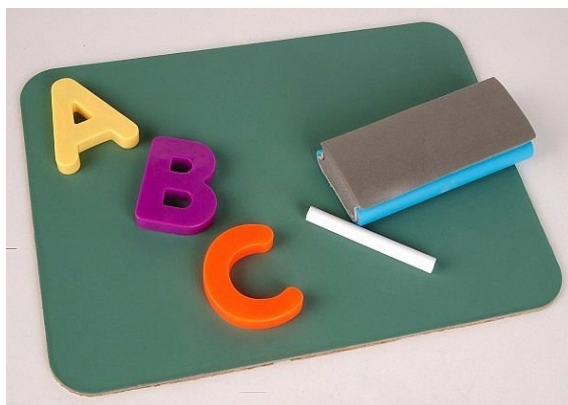
Ide o ďalšiu skupinu pomerne rozšírených špecifických vývinových porúch učenia. Dysgrafia je poruchou písania, grafomotorického prejavu, neschopnosť správne napodobniť tvary písmen, vynechávanie, resp. pridávanie ich častí či vynakladanie značného úsilia na písanie.

Dysgrafické dieťa si často pri písaní zamieňa tvarovo podobné písmená (napr. o-a, b-l a pod.), zvukovo podobné písmená (t-v, g-k a pod.). Písmená alebo slabiky v slovách prehadzuje, pridáva, alebo zabúda napísať, nedodržiava bodky, dĺžne, čiarky, prípadne ich umiestňuje na nesprávnom mieste, často nerozlišuje mäkké-tvrdé a krátke-dlhé slabiky.

Písmo dysgrafika je ťažko čitateľné, napriek jeho úpornej snahe. Dieťa píše úhl'adne len vtedy, keď píše extrémne pomaly a venuje písaniu veľmi dlhý čas. Písanie je potom preň príliš únavné a preto môže získať odpor k písaniu, alebo úplne odmietat' písať. Tieto deti preto nesmieme preťažovať písaním.

Prejavuje sa už vstupom do školy, sťaženým osvojovaním si písmen, nečitateľnosťou písma u dieťaťa a pod. Náprava dysgrafie je veľmi problematická a dlhotrvajúca, no pri veľkom úsilí zo strany rodičov, dieťaťa, pedagógov a odborných pracovníkov CPPPaP prichádza často k už nečakanému zlepšeniu.

Dysortografia je porucha pravopisu, prejavujúca sa neschopnosťou dieťaťa uplatňovať naučené gramatické pravidlá.

Dieťa trpiace dysortografiou je typické tým, že často vynikajúco ovláda gramatické pravidlá (poučky, vybrané slová a pod.), no pri písaní diktátov či iných textov ich nedokáže okamžite uplatniť.

Diktát takéhoto dieťaťa je typický mnohými chybami typu nesprávne určené y-i, ý-í. Náprava je podobne ako u dysgrafie postupná a dlhotrvajúca pod vedením skúseného odborníka. Nadmerné písanie diktátov či rôznych gramatických cvičení má len veľmi slabý efekt a dieťa neprimerane zaťažuje.

Vývinová porucha počítania

Dyskalkúlia

Porucha schopnosti operovať s číselnými symbolmi a s číselným radom. Dyskalkúlia sa často spája s narušenou priestorovou pravo-l'avou orientáciou. Dieťa trpiace dyskalkúliou si nedokáže predstaviť a pochopiť číselný rad, má problémy s prechodom cez desiatku, zamieňa si podobné číslice či poradie číslic.

Prejavuje sa neschopnosťou (dieťaťa) čítať matematické symboly, čísla, vykonávať matematické operácie, riešiť geometrické problémy.

Zamieňajú si číslice (napr. 6 a 9) a čísla (napr. 3006 s 3060 a pod.). Odstraňuje sa veľmi ťažko. Na uľahčenie vzdelávania takýchto detí je vhodné používať špeciálne metódy, predtlačenú číselnú os, neskôr kalkulačku či iné pomôcky, ktoré zjednodušia celé vzdelávanie dieťaťa.

Skúsenosti mnohých odborníkov potvrdzujú, že u detí so špecifickými poruchami učenia sa častejšie ako u zdravých detí vyskytujú emocionálne a sociálne problémy, ktoré negatívne vplyvajú na ich osobnosť.